

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АЕРОПОРТІВ УКРАЇНИ: АВІАПАЛИВОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

PROBLEMS OF THE LEGAL AND REGULATORY FRAMEWORK OF AVIATION ACTIVITY OF AIRPORTS IN UKRAINE: AVIATION FUEL SUPPLY

У статті розглянуто вплив державного регулювання на діяльність авіаційної галузі України на прикладі Постанови КМУ № 891 від 22.11.2017. Автором доведено, що, враховуючи специфіку авіаційної діяльності, у тому числі з надання послуг заправки повітряних суден, для регулювання діяльності суб'єктів комерційного обслуговування в аеропортах України необхідно, враховуючи світовий досвід, розробляти та запроваджувати окремі нормативно-правові регулюючі акти.

Ключові слова: авіапаливозабезпечення, аеропорт, акцизний податок, паливозаправна компанія, авіаційне паливо.

В статье рассмотрено влияние государственного регулирования на авиационную отрасль Украины на примере Постановления КМУ № 891 от 22.11.2017. Автором обосновано, что, учитывая специфику авиационной деятельности, в том числе оказание услуг заправки воздушных судов, для регулирования деятельности субъектов

коммерческого обслуживания в аэропортах Украины необходимо, учитывая международный опыт, разрабатывать и внедрять отдельные нормативно-правовые регулирующие акты.

Ключевые слова: авиатопливообеспечение, аэропорт, акцизный налог, топливозаправочная компания, авиационное топливо.

In this article the influence of state regulation on the aviation industry activity in Ukraine is considered by the author on the example of the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine N 891 dated 22.11.2017. The author has proved that, taking into account the specifics of aviation activities, including the provision of AC fueling services, as well as taking into account world experience, it is necessary to develop and implement separate regulatory legal acts for regulation the activities of commercial services entities at the airports of Ukraine.

Key words: air transportation provision by aviation fuel, airport, excise tax, fueling company, aviation fuel.

УДК 656.71

Павелко В.Ю.

к.е.н., генеральний директор
ТОВ «Запорізька хендлінгова компанія»
Міжнародний аеропорт «Запоріжжя»

Постановка проблеми. Для боротьби з контрафактним виробництвом та нелегальним обігом пального за рахунок створення багатofункціональної системи контролю з автоматизованого збору інформації щодо виробництва та обігу пального під час установаження приладів його обліку на акцизних складах Кабінет Міністрів України

прийняв Постанову «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру витратомірів-лічильників обсягу виробленого та реалізованого пального і рівнемірів-лічильників рівня пального у резервуарі, передачі облікових даних із них електронними засобами зв'язку» від 22 листопада 2017 р. № 891 (далі – Постанова № 891). Водно-

час дія Постанови № 891 помилково розповсюджується також на операторів авіаційного ринку України, тому що платниками акцизного податку, відповідно до Кодексу, виступають паливозаправні компанії – сертифіковані суб'єкти комерційного обслуговування в аеропортах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання нормативно-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання широко висвітлено у працях таких учених, як Є.Ф. Борисов, О.Ф. Мельник, Т.Г. Морозова, Н. Грегори та ін.

Однак проблеми нормативно-правового регулювання, з якими стикаються суб'єкти комерційного обслуговування в аеропортах України під час обслуговування цивільної авіації, розглянуто недостатньо та потребують подальшого вивчення та обговорення.

Постановка завдання. Враховуючи специфіку авіаційної діяльності, у тому числі з надання послуг заправки повітряних суден, для регулювання діяльності суб'єктів комерційного обслуговування в аеропортах України необхідно, враховуючи світовий досвід, розробляти та запроваджувати окремі нормативні регулюючі акти. Метою статті є дослідження впливу Постанови № 891 на суб'єктів комерційного обслуговування в аеропортах України та надання рекомендації щодо державного регулювання у різних сферах аеропортової діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Відповідно до вимог п. 230.1 ст. 230 Податкового кодексу України (далі – Кодекс) Міністерством фінансів України за участі ДФС та Нафтогазової асоціації України було розроблено Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру витратомірів-лічильників обсягу виробленого та реалізованого пального і рівнемірів-лічильників рівня пального у резервуарі, передачі облікових даних із них електронними засобами зв'язку» від 22 листопада 2017 року № 891 (далі – Постанова № 891) [1].

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році» від 07 грудня 2017 р. № 2245-VIII внесено зміни до Кодексу та визначено, що норма п. 230.1 ст. 230 Кодексу щодо обладнання акцизних складів, на території яких здійснюється виробництво, оброблення (перероблення), змішування, навантаження-розвантаження, зберігання пального витратомірами-лічильниками та рівнемірами-лічильниками, застосовуватиметься з 01 січня 2019 р. [2].

При цьому, відповідно до п. 128¹.1 Кодексу, необладнання витратомірами-лічильниками та/або рівномірами-лічильниками акцизних складів, на яких здійснюються виробництво, оброблення (перероблення), змішування, навантаження-роз-

вантаження, зберігання пального, відпуск пального без застосування витратомірів-лічильників та/або рівномірів-лічильників тягне за собою накладення штрафу в розмірі одного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року, за кожний кубічний метр об'єму резервуарів, на яких не встановлено витратомірів-лічильників та/або рівномірів-лічильників, але не менше 15 тис. грн. [3]. Таким чином, відповідно до проекту державного бюджету України на 2019 р., сума штрафу за невстановлення витратомірів-лічильників та/або рівномірів-лічильників на резервуар РВС-1000 становитиме 19 210 грн.

Повторне протягом року вчинення порушення тягне за собою призупинення реєстрації платника акцизного податку з реалізації пального до моменту обладнання акцизного складу витратомірами-лічильниками та/або рівномірами-лічильниками.

Водночас, відповідно до п. 3 Порядку ведення реєстру Єдиного державного реєстру витратомірів-лічильників і рівнемірів-лічильників рівня пального у резервуарі (далі – Реєстр), затвердженого Постановою № 891, адміністратором та держателем Реєстру (контролюючим органом) створюється програмний продукт, завдяки якому забезпечується функціонування Реєстру, приймання від розпорядників акцизних складів електронних документів для наповнення Реєстру, обробка електронних документів для наповнення Реєстру та перенесення з них даних до реєстру, збереження даних Реєстру та захист інформації, що міститься в Реєстрі.

Отже, впровадження та функціонування Реєстру потребує розроблення та затвердження відповідних форм:

- довідки про розпорядника акцизного складу пального, акцизні склади, розташовані на них резервуари пального, витратоміри та рівноміри;

- довідки про зведені за добу підсумкові облікові дані щодо обсягів обігу (отримання/відпуску) та залишків пального на акцизному складі пального.

За даними Державної фіскальної служби України, у 2017 р. з незаконного обігу вилучено 6,6 тис. т автомобільних паливно-мастильних матеріалів на суму 243,9 млн. грн. Припинено діяльність 26 незаконних виробництв автомобільного пального. Крім того, за неподання та невчасне подання суб'єктами господарювання декларацій з акцизного податку, реалізацію пального без реєстрації платником акцизного податку, порушення порядку реєстрації акцизних накладних донараховано акцизного податку та застосовано штрафних санкцій на суму 279,4 млн. грн.

За прогнозами ДФС, зазначена негативна тенденція продовжиться у 2018 р. у цілому і в 2019 р. Таким чином, прогнозні втрати бюджету можуть становити майже 1 млрд. грн. на рік.

Таким чином, необхідне забезпечення комплексного контролю у сфері виробництва та обігу автомобільного пального та унеможливлення ухилення від сплати податків.

Прийняття та реалізація Постанови № 891 у сфері виробництва та обігу автомобільного пального буде сприяти:

- боротьбі з контрафактним виробництвом та нелегальним обігом пального за рахунок створення багатофункціональної системи контролю з автоматизованого збору інформації щодо виробництва та обігу пального під час встановлення приладів його обліку на акцизних складах;
- відстеженню в режимі онлайн фактичного приходу, наявності та убутку пального за окремими суб'єктам господарювання, перерахунку його залишків;
- установленню динамічних відхилень залишків пального та інших параметрів його отримання та відпуску;
- збільшенню реалізації пального більш високої якості;
- зменшенню викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря;
- подовженню терміну експлуатації транспортних засобів без ремонту;
- створенню нових робочих місць на акцизних складах пального;
- зростанню видатків бюджету на соціальні програми від прогнозованого збільшення податкових надходжень.

Водночас дія Постанови № 891 помилково розповсюджується також на операторів авіаційного ринку України, тому що платниками акцизного податку, відповідно до Кодексу, виступають паливо-заправні компанії – сертифіковані суб'єкти комерційного обслуговування в аеропортах України.

При цьому, відповідно до п. 213.1.12 Кодексу, об'єктами оподаткування є операції з реалізації будь-яких обсягів пального понад обсяги, що:

- отримані від інших платників акцизного податку, що підтверджені зареєстрованими акцизними накладними в Єдиному реєстрі акцизних накладних;
- ввезені (імпортовані) на митну територію України, що засвідчені належно оформленою митною декларацією;
- вироблені в Україні, що підтверджені зареєстрованими акцизними накладними в Єдиному реєстрі акцизних накладних.

Ураховуючи жорсткий контроль над якістю та походженням авіаційного пального, регульовану систему його обліку та наявну систему податкової звітності, жодного випадку незаконного обігу або накладення штрафних санкцій на операторів авіаційного ринку не зафіксовано.

Крім того, звертаємо увагу на те, що технологічний процес, обладнання та персонал для надання

послуг з авіапаливозабезпечення авіаційних перевезень і робіт у аеропортах України підлягають обов'язковій державній сертифікації на відповідність вимогам нормативних документів, що являє собою комплекс заходів, спрямований на забезпечення експлуатації та обслуговування повітряних суден кондиційним авіаційним паливом і спеціальними рідинами, приймання, збереження, підготовку та видачу на заправлення, заправлення повітряних суден авіаційним паливом і спеціальними рідинами, здійснення контролю якості авіаційних ПММ та інші заходи з контролю кількісних та якісних характеристик та властивостей авіаційних ПММ на всіх етапах авіапаливозабезпечення авіаційних перевезень [4].

Технологічний процес авіапаливозабезпечення авіаційних перевезень і робіт із приймання авіаційного палива, його зберігання, підготовки до видачі та видача в паливо-заправні засоби та заправлення повітряних суден як українських, так і іноземних авіакомпаній авіаційним паливом відбувається на режимній території аеропортів із суворим дотриманням не тільки українських, а й міжнародних вимог та правил.

Якість та кондиційність авіаційного палива підлягають обов'язковій багаторазовій перевірці у спеціалізованих атестованих лабораторіях як під час приймання і зберігання, так і безпосередньо перед та під час заправлення повітряного судна з оформленням відповідних паспортів якості та контрольних талонів. Жодне втручання в технологічний процес, а тим більше його порушення або застосування некондиційного авіаційного пального неможливе.

Більше того, враховуючи специфіку використання авіаційного пального виключно для заправки повітряних суден в аеропортах України, п. 215.3.4 Кодексу для палива для реактивних двигунів (код УКТ ЗЕД 2710 19 21 00) встановлено ставку акцизного податку у сумі 21 євро за 1000 літрів, приведених до температури 15°C на відміну від ставки для автомобільних палив – 213,5 євро. Таким чином, по-перше, законотворці не передбачають можливість незаконного обігу авіаційного пального, по-друге, враховуючи вагомий складник вартості авіаційного палива у вартості авіаперевезення, намагаються знизити вартість авіаційного палива.

Постанова № 891 передбачає, що суб'єкти господарювання встановлюють електронні витратоміри-лічильники та рівнеміри-лічильники на пунктах наливу, естакадах та резервуарах для зберігання пального та здійснюють їх підключення до Реєстру з метою автоматичної передачі даних щодо надходження, витрат та залишків палива у резервуарі.

Слід звернути увагу на те, що навіть відповідно до розрахунків Державної фіскальної служби передбачено збільшення витрат споживачів на придбання пального через збільшення його вартості за рахунок закладення суб'єктами господа-

рювання у ціну пального витрат на встановлення витратомірів та рівномірів.

При цьому, за розрахунками ДФС, витрати на одного суб'єкта господарювання – оператора ринку автомобільного пального під час встановлення витратомірів та рівномірів становитимуть приблизно 585 тис. грн. на один резервуар. Для паливозаправних компаній в аеропортах України, враховуючи наявні резервуарні парки, витрати будуть значно більшими, що призведе до значного зростання вартості авіаційного палива для авіакомпаній та негативно відобразиться на показниках діяльності авіаційної галузі України.

Водночас технологічний процес надання послуг з авіапаливозабезпечення авіаційних перевезень і робіт передбачає зберігання авіаційного палива у резервуарах із подальшим наповненням паливозаправних засобів та заправлення повітряних суден на пероні та місцях стоянки за вимогою. Режим роботи аеропортів України цілодобовий та вимагає постійної наявності наповнених паливозаправних засобів на пероні аеропортів.

Облік залишків та витрат авіаційного палива паливозаправними компаніями ведеться сертифікованими та повіреними лічильниками та рівнемірами як на складах зберігання ПММ у резервуарах та пунктах наливу, так і окремо в паливозаправних засобах на пероні та місцях стоянок і передається до реєстру ДФС щомісячно.

Враховуючи вищенаведене, забезпечити автоматичну електронну передачу залишків та витрат авіаційного палива одночасно з витратомірів-лічильників та рівнемірів-лічильників на складах ПММ та в паливозаправних засобах на пероні та місцях стоянок технологічно неможливо.

Відповідно до розрахунків ДФС, кількість суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво та обіг пального та на яких поширюватиметься дія Постанови № 891, становить 1 652 одиниці. Відповідно до статистичних даних Державної авіаційної служби України, за підсумками діяльності авіаційної галузі України за дев'ять місяців 2018 р. комерційні рейси вітчизняних та іноземних авіакомпаній обслуговували 20 українських аеропортів та аеродромів, що становить 1,2% від загальної кількості суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься дія Постанови № 891. При цьому слід зауважити, що сьогодні майже 98% загальних пасажиропотоків та 99% поштовантажопотоків сконцентровано в семи аеропортах країни: Борисполі, Києві (Жулянах), Одесі, Львові, Харкові, Дніпрі та Запоріжжі [5]. У більшості аеропортів України прийом, зберігання, підготовку до видачі та видачу на заправлення авіаційного палива здійснює один оператор, а послуги із заправлення повітряних суден може здійснювати інший сертифікований суб'єкт комерційного обслуговування – паливозаправна компанія.

Таким чином, прийняття Постанови № 891 вважаємо доцільним та необхідним для операторів ринку автомобільного пального, однак, незважаючи на доцільність та необхідність реєстрації сертифікованих суб'єктів комерційного обслуговування – паливозаправних компаній в аеропортах України як акцизних складів та платників акцизного податку, дія зазначеної Постанови на них не повинна розповсюджуватися.

Висновки з проведеного дослідження. Для боротьби з контрафактним виробництвом та нелегальним обігом пального за рахунок створення багатофункціональної системи контролю автоматизованого збору інформації щодо виробництва та обігу пального під час встановлення приладів його обліку на акцизних складах Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 891. Водночас дія зазначеної Постанови помилково розповсюджується також на операторів авіаційного ринку України, тому що платниками акцизного податку, відповідно до Кодексу, виступають паливозаправні компанії – сертифіковані суб'єкти комерційного обслуговування в аеропортах України.

Таким чином, прийняття Постанови № 891 вважаємо доцільним та необхідним для операторів ринку автомобільного пального, однак, незважаючи на доцільність та необхідність реєстрації сертифікованих суб'єктів комерційного обслуговування – паливозаправних компаній в аеропортах України як акцизних складів та платників акцизного податку, дія зазначеної Постанови на них не повинна розповсюджуватися.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2017 р. № 891 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру витратомірів-лічильників обсягу виробленого та реалізованого пального і рівнемірів-лічильників рівня пального у резервуарі, передачі облікових даних з них електронними засобами зв'язку». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/891-2017-p>.
2. Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2245-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-19>.
3. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Правила сертифікації аеропортів, затверджені Наказом Державної служби з нагляду за забезпеченням безпеки авіації № 407 від 13.06.2006. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0740-06>.
5. Періодична інформація Державної авіаційної служби «Про підсумки діяльності авіаційної галузі України за 9 місяців 2018 року». URL: <https://avia.gov.ua/pro-nas/statistika/periodychna-informatsiya/>.